

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.8.2.2024

Pan
Krystian Kowalewski
Burmistrz Polic
Urząd Miejski w Policach
ul. Stefana Batorego 3
72-010 Police

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/063 - Rozpoznanie i zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt w przyrodzie

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Policach ¹ ul. Stefana Batorego 3, 72-010 Police
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krystian Kowalewski ² , Burmistrz Polic od 7 maja 2024 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił Władysław Diakun ³ , Burmistrz Polic od 19 listopada 1998 r. do 6 maja 2024 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt. 2. Realizacja zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2024 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych ⁴) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały znaczenie dla przedmiotu kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy o NIK ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁵
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie
Kontroler	Tomasz Cyranka, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/63/2024 z 12 kwietnia 2024 r. (akta kontroli str. 1-8)

---

¹ Dalej: Urząd.

² Dalej: Burmistrz.

³ Dalej: były Burmistrz.

⁴ Tj. do 19 lipca 2024 r.

⁵ Dz.U. z 2022 r. poz. 623; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2020-2024⁷ zadania z zakresu zwalczania inwazyjnych gatunków obcych⁸ roślin i zwierząt realizowali pracownicy Biura Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego. Działania te miały charakter incydentalny i dotyczyły pojedynczego stanowiska barszczu Sosnowskiego. Osoby te nie posiadały wykształcenia i doświadczenia zawodowego w ww. zakresie. Zadania dotyczące IGO nie zostały ponadto uwzględnione w Regulaminie organizacyjnym Urzędu oraz w zakresach czynności pracowników, co było działaniem nierzetelnym.

W Urzędzie informacje o stanowiskach roślin IGO na terenie gminy Police uzyskano w wyniku waloryzacji przyrodniczej z 2020 r. oraz zgłoszenia od podmiotu zewnętrznego o występowaniu barszczu Sosnowskiego na działce gminnej. Urząd podjął działania zaradcze celem usunięcia ww. IGO i wskazywał na monitorowanie skuteczności tych działań. W trakcie kontroli NIK stwierdzono jednak odrost tej rośliny, wykazując tym samym nieskuteczność podjętej interwencji. NIK zauważa przy tym, iż na dowód przeprowadzania ww. monitoringu nie sporządzano dokumentacji. Po przeprowadzeniu działań zaradczych nie wykonano ponadto prac mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów, które zostały zdegradowane, uszkodzone lub zniszczone przez IGO, w stosunku do którego przeprowadzono te działania zaradcze, mimo obowiązku określonego w art. 21 ust. 15 ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych⁹.

Burmistrz nie przekazał Regionalnemu Dyrektorowi ww. zgłoszenia o obecności barszczu Sosnowskiego oraz raportów o przeprowadzonych działaniach zaradczych za 2022 r. i 2023 r., co było niezgodne z dyspozycją odpowiednio art. 16 ust. 1 i art. 21 ust. 14 ustawy o IGO. Wbrew obowiązkowi określonymu w art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska¹⁰, nie sporządził ponadto programu ochrony środowiska dla gminy Police, mimo iż dokument ten stanowi podstawę zarządzania środowiskiem i jego ochrony we wszelkich możliwych aspektach właściwych dla danej jednostki samorządowej.

W okresie objętym kontrolą w Urzędzie nie prowadzono działań informacyjnych i edukacyjnych dotyczących rozpoznania stanowisk IGO i ich zwalczania, mimo obowiązku wynikającego z ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody¹¹. NIK zauważa, iż działania takie mogłyby przyczynić się do zwiększenia liczby wpływających zgłoszeń o obecności IGO w środowisku.

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁷ Do 19 lipca.

⁸ Dalej: IGO.

⁹ Dz.U. z 2023 r. poz. 1589, ze zm.: dalej: ustawa o IGO.

¹⁰ Dz.U. z 2024 r. poz. 54, ze zm.; dalej: ustawa POŚ.

¹¹ Dz.U. z 2023 r. poz. 1336, ze zm.; dalej: ustawa o ochronie przyrody.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt.

Opis stanu faktycznego

1.1-2. W Urzędzie czynności związane ze zwalczaniem IGO wykonywało dwóch pracowników Biura Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego¹². Działania te miały charakter incydentalny i dotyczyły pojedynczego stanowiska barszczu Sosnowskiego¹³. Pracownicy BBiZK nie posiadali wykształcenia oraz doświadczenia zawodowego dotyczącego ww. zadań.

(akta kontroli str. 9, 15, 136-137, 142)

W Regulaminie Organizacyjnym Urzędu¹⁴ i zakresach czynności ww. pracowników nie uwzględniono zadań dotyczących rozpoznania i zwalczania roślin i zwierząt IGO, co opisano szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 18-101, 136, 138-141)

W badanym okresie Urząd zorganizował dla pracowników łącznie 620 kursów i szkoleń¹⁵. Żadna z ww. form kształcenia nie obejmowała swoim zakresem rozpoznania i zwalczania roślin i zwierząt IGO. Burmistrz wyjaśnił: (...) *żaden wydział nie realizował zadań, związanych z rozpoznawaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych, poza przypadkiem usunięcia stanowiska barszczu Sosnowskiego ze względu na bezpieczeństwo mieszkańców, nie były przeprowadzane szkolenia w przedmiotowym zakresie*.

(akta kontroli str. 134-155, 142-278, 330-333)

1.3. W latach 2020-2024 (do 30 kwietnia) zadania z zakresu rozpoznania oraz zwalczania roślin i zwierząt IGO nie były przedmiotem kontroli/ audytów wewnętrznych i zewnętrznych.

(akta kontroli str. 9, 14, 102-110)

1.4. W okresie objętym kontrolą do Urzędu Miasta i Gminy w Policach nie wpłynęły skargi i wnioski dotyczące IGO.

(akta kontroli str. 9, 14, 119-135)

1.5. W Urzędzie nie wprowadzono procedur (wytycznych) dotyczących wykrywania i zwalczania IGO. Magdalena Sosnowska, II Zastępca Burmistrza¹⁶ wyjaśniła: *Zadania związane ze zwalczaniem i rozpoznaniem gatunków obcych to działania wymagające szczególnej wiedzy i przygotowywania merytorycznego. Pozyskiwanie pracowników na rynku jest obecnie coraz trudniejsze czego przykładem jest próba znalezienia specjalistów w różnych dziedzinach od wielu miesięcy*.

(akta kontroli str. 9, 15, 327-329)

¹² Dalej: BBiZK.

¹³ O czym szerzej mowa w obszarze II niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

¹⁴ Regulamin Organizacyjny Urzędu Miejskiego w Policach wprowadzony zarządzeniem Burmistrza Polic nr 22/2019 z 2 stycznia 2019 r. (zm. zarządzeniem nr 119/2019 z 10 kwietnia 2019 r., nr 265/2019 z 7 października 2019 r., nr 29/2020 z 7 lutego 2020 r., nr 112/2020 z 1 czerwca 2020 r., nr 13/2022 z 19 stycznia 2022 r.); nr 25/2022 z 28 stycznia 2022 r. (zm. zarządzeniem nr 106/2022 z 12 kwietnia 2022 r., nr 151/2022 z 17 maja 2022 r., nr 296/2022 z 4 października 2022 r., nr 68/2023 z 7 marca 2023 r., nr 107/2023 z 18 kwietnia 2023 r., nr 132/2023 z 19 maja 2023 r., nr 340/2023 z 31 października 2023 r., nr 38/2024 z 22 stycznia 2024 r., nr 135/2024 z 3 kwietnia 2024 r.); dalej: Regulamin organizacyjny Urzędu.

¹⁵ W tym 121 w 2020 r., 157 w 2021 r., 130 w 2022 r., 160 w 2023 r. i 52 w 2024 r. (według stanu na 30 kwietnia).

¹⁶ Sprawująca funkcję od 27 maja 2024 r.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W Regulaminie Organizacyjnym i zakresach czynności pracowników Urzędu nie uwzględniono zadań dotyczących rozpoznania i zwalczania roślin i zwierząt IGO, co było działaniem nierzetelnym. Zgodnie ze standardami kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych, stanowiącymi załącznik do komunikatu nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r.¹⁷, struktura organizacyjna jednostki powinna być dostosowana do aktualnych celów i zadań. Zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności m.in. poszczególnych komórek organizacyjnych powinien być określony w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny. Aktualny zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności powinien być określony dla każdego pracownika (obszar A Środowisko wewnętrzne, standard 3 Struktura organizacyjna). Cele i zadania należy określać jasno i w co najmniej rocznej perspektywie. Należy także wskazać jednostki, komórki organizacyjne lub osoby odpowiedzialne bezpośrednio za ich wykonanie oraz zasoby przeznaczone do ich realizacji (obszar B Cele i zarządzanie ryzykiem, standard 6 Określanie celów i zadań, monitorowanie i ocena ich realizacji).

(akta kontroli str. akta kontroli str. 18-101, 136, 138-141)

Burmistrz wyjaśnił: *W związku z trudną sytuacją kadrową, związaną z niedostateczną ilością pracowników, w zarządzeniu Burmistrza Polic w sprawie regulaminu organizacyjnego nie został wyznaczony wydział do prowadzenia działań związanych z obowiązkami wymienionymi w ustawie z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych (...).*

(akta kontroli str. 330-331)

OCENA CZĄSTKOWA

W Urzędzie zadania dotyczące zwalczania IGO wykonywali pracownicy Biura Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego. Działania te miały charakter incydentalny i dotyczyły pojedynczego stanowiska barszczu Sosnowskiego. Osoby te nie posiadały wykształcenia i doświadczenia zawodowego w ww. zakresie. Zadania dotyczące IGO nie zostały ponadto uwzględnione w Regulaminie organizacyjnym Urzędu oraz w zakresach czynności pracowników, co było działaniem nierzetelnym.

OBSZAR

2. Realizacja zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt.

2.1. Realizacja zadań związanych z rozpoznaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt.

Opis stanu
faktycznego

2.1.1. Na obszarze gminy Police zidentyfikowano siedem gatunków roślin IGO (barszcz Sosnowskiego, kolczurkę klapowaną, niecierpka gruczołowatego, rdestowca japońskiego, rdestowca sachalińskiego, niecierpka pomarańczowego, moczarkę delikatną), z czego sześć w 2020 r. wyniku przeprowadzenia waloryzacji przyrodniczej gminy Police (dokument z 11 września 2020 r.) oraz jedną w 2022 r. w wyniku zgłoszenia osoby fizycznej. W zakresie moczarki delikatnej Anna Chamratowicz - Naczelnik Wydziału Ochrony Środowiska wyjaśniła: (...) *roślina wyrzucana jest na brzegi m.in. Zalewu Szczecińskiego i w odcinku Odry. Wszystkie bezpośrednie obserwacje wyrzucanych na brzegi wód pędów pochodzą jednak spoza gminy Police – stąd pojawia się w ogólnym opisie terenów nadrzecznych, ale brak jest gatunku*

¹⁷ Dz. Urz. Min. Fin. Nr 15, poz. 84.

w wykazie stwierdzonych gatunków (informacja od przedstawiciela wykonawcy waloryzacji przyrodniczej).

Według danych zawartych w rejestrze IGO¹⁸, na terenie gminy Police zidentyfikowano cztery z ww. siedmiu IGO rozprzestrzenionych na szeroką skalę, w tym jeden stwarzający zagrożenie dla Unii Europejskiej i trzy - dla Polski. Do roślin tych zaliczono kolczurkę klapowaną, niecierpka gruczołowatego, rdestowca japońskiego i sachalińskiego.

(akta kontroli str. 279-294, 308-311, 339 plik nr 11, 340-341)

II Zastępca Burmistrza wyjaśniła: Opracowanie „Waloryzacja przyrodnicza gminy Police” zostało odebrane 11.09.2020 r. W tym czasie nie była jeszcze uchwalona ustawa z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych (...), nakładająca szczegółowe obowiązki w zakresie rejestrowania i zgłaszania stanowisk gatunków inwazyjnych. Opracowanie „Waloryzacja przyrodnicza gminy Police” zostało utworzone w celu zidentyfikowania i monitoringu zasobów oraz potrzeb przyrody ożywionej i nieożywionej jako działanie niezbędne dla prawidłowego przygotowania dokumentów i opracowań środowiskowych. Podstawowym celem sporządzenia tego dokumentu było zidentyfikowanie i waloryzacja szczególnie cennych dla środowiska naturalnego gatunków zwierząt oraz roślin i obszarów. Ponadto z ww. dokumentu mogą korzystać przedsiębiorcy oraz inne podmioty w celu pozyskiwania informacji do sporządzenia dokumentów, które są obowiązujące z mocy prawa np. dokumentów wymaganych w procesie inwestycyjnym a także do prowadzenia edukacji ekologicznej oraz poszerzania wiedzy o zasobach przyrodniczych gminy (...).

(akta kontroli str. 327-333)

Biegły z dziedziny biologii, powołany w trakcie kontroli NIK¹⁹, w wyniku prac terenowych przeprowadzonych w dniu 20 czerwca 2024 r. w wytypowanych przez siebie siedmiu lokalizacjach na terenie gminy Police²⁰ potwierdził istnienie trzech stanowisk IGO wykazanych w waloryzacji przyrodniczej z 2020 r. oraz w Rejestrze IGO. Zidentyfikował także nowe stanowisko niecierpka gruczołowatego w miejscu, w którym w rejestrze IGO²¹ wykazany był rdestowiec japoński.

(akta kontroli str. 342-343, 344-382)

Burmistrz, w drodze wykonywania obowiązku określonego w art. 8a ust. 9 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie²², tj. poprzez opiniowanie rocznych planów łowieckich, otrzymywał od dzierżawców obwodów łowieckich informacje o zwierzętach IGO zaobserwowanych oraz pozyskanych w roku gospodarczym poprzedzającym rok, na który sporządzano ww. plan, tj.:

- w planach na rok 2022/2023 – wskazano na pozyskanie 35 jenotów (na 25 zaobserwowanych), 25 szopów pracy (na 10); nie wskazano na pozyskanie żadnego z 16 zaobserwowanych piżmaków;
- w planie na rok 2023/2024 – wskazano na pozyskanie 15 jenotów (na 28), 18 szopów pracy (na 14); nie wskazano na pozyskanie żadnego z 10 zaobserwowanych piżmaków;
- w planie na rok 2024/2025 – wskazano na pozyskanie 58 jenotów (na 64), 37 szopów pracy (na 43); nie wskazano na pozyskanie żadnego z 8 zaobserwowanych piżmaków.

(akta kontroli str. 338)

¹⁸ Rejestr dostępny jest pod adresem <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/> w warstwie Inwazyjne gatunki obce. Dalej: Rejestr IGO.

¹⁹ Postanowieniem Dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie z 20 maja 2024 r.

²⁰ W tym czterech zamieszczonych w Rejestrze IGO.

²¹ Współrzędne geograficzne tego stanowiska: 53°33'14.96"N 14°35'9.38"E.

²² Dz.U. z 2023 r. poz. 1082.

W sprawie działań podejmowanych w związku z pozyskaniem ww. informacji o występowaniu zwierząt IGO, Burmistrz wyjaśnił: *We wskazanym okresie do Wydziału Gospodarki Gruntami Urzędu Miejskiego w Policach nie wpłynęło żadne zgłoszenie dotyczące stwierdzenia obecności IGO w środowisku. Jednocześnie mając na uwadze art. 8a ust. 9 ustawy (...) Prawo łowieckie, zgodnie z którym roczny plan łowiecki jest sporządzany przez dzierżawcę obwodu łowieckiego, po zasięgnięciu opinii właściwych wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) oraz właściwej izby rolniczej, i podlega zatwierdzeniu przez właściwego nadleśniczego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe w uzgodnieniu z Polskim Związkiem Łowiecki informuję, że po zatwierdzeniu oraz zrealizowaniu powyższego planu od żadnego z ww. podmiotów również nie wpłynęło do Wydziału Gospodarki Gruntami zgłoszenie dotyczące potwierdzenia dalszej obecności IGO w środowisku.*
(akta kontroli str. 334-335)

2.1.2. W latach 2020-2024 Burmistrz nie sporządził programu ochrony środowiska dla gminy Police, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.
(akta kontroli str. 10, 16, 327-329)

2.1.3. W okresie objętym kontrolą do Urzędu wpłynęło jedno zgłoszenie o stwierdzeniu na terenie gminy Police obecności IGO, tj. barszczu Sosnowskiego, stwarzającego zagrożenie dla Unii, rozprzestrzenionego na szeroką skalę. Pismem z 28 lipca 2022 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Policach przekazał zgłoszenie otrzymane od osoby fizycznej drogą e-mailową 27 lipca 2022 r. Zawierało ono elementy wymagane art. 15 ust. 2 ustawy o IGO. Obecność IGO została stwierdzona na działce będącej własnością gminy Police²³, tj. nr 322/2 obręb nr 13 Police.

Burmistrz nie przekazał zgłoszenia o stwierdzeniu obecności IGO Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Szczecinie²⁴, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 10, 289-294)

2.2. Realizacja zadań związanych ze zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt.

2.2.4. Działanie zaradcze, polegające na usunięciu opisanego w pkt. 2.1.3 barszczu Sosnowskiego, zostało zlecone przez Urząd podmiotowi zewnętrznemu pismem z 6 września 2022 r. Jako metodę eliminacji wskazano wykoszenie i użycie środków chemicznych służących do likwidacji tego IGO.

Usługa została zrealizowana przez wybranego wykonawcę w dniach od 7 do 16 września 2022 r., poprzez jednorazowe wykoszenie i użycie opartego na glifosacie środka chemicznego (...)²⁵. Według danych Urzędu, zgodnie z § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 7 października 2016 r. w sprawie szczegółowych wymagań dla transportu odpadów²⁶, usunięte rośliny zostały przetransportowane w szczelnie zamkniętych workach z tworzywa sztucznego na teren wykonawcy i poddane procesowi gnilnemu, a następnie - jako bezpieczne - przekazane do zakładu zajmującego się gospodarowaniem odpadami. Zastosowana metoda okazała się nieskuteczna, co zostało szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

²³ Właściciela działki ustalono na podstawie wypisu z ewidencji gruntów i budynków.

²⁴ Dalej: Regionalny Dyrektor.

²⁵ Środek chemiczny chwastobójczy, wprowadzony do obrotu na podstawie zezwolenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr R-71/2014 z dnia 14 maja 2014 r., zmienionego decyzją MRiRW nr R-32/2022o z dnia 15 listopada 2022 r.

²⁶ Dz. U. z 2016 r. poz. 1742.

(akta kontroli str. 290-307, 312)

2.2.5-2.2.6. Jakub Pisański, Zastępca Burmistrza w okresie do dnia 30 kwietnia 2024 r. wyjaśnił, iż w okresie objętym kontrolą do Urzędu nie wpływały wnioski podmiotów władających o zwolnienie z obowiązku przeprowadzenia działań zaradczych. Nie przeprowadzano także działań zaradczych na koszt podmiotu władającego.

(akta kontroli str. 12, 16)

2.2.7. Zlecenie usługi usunięcia IGO, o którym mowa w punkcie 2.2.4 niniejszego wystąpienia pokontrolnego, zostało powierzone spółce komunalnej²⁷. Joanna Strzelecka, podinspektor z Biura Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego oświadczyła, iż: *Wyboru podmiotu dokonano na podstawie przeglądu firm na terenie gminy. T. S.A. była jedyną, która mogła wykonać zlecenie.*

Wartość zlecenia nie przekroczyła kwoty 10 tys. zł, tj. progu zobowiązującego do stosowania regulacji wewnętrznych w zakresie zamówień publicznych²⁸.

(akta kontroli str. (295-305, 313-318)

2.2.8. Burmistrz nie składał Regionalnemu dyrektorowi raportów o przeprowadzonych działaniach zaradczych na terenie gminy Police, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 330-333)

2.2.9. W Urzędzie monitorowano skuteczność przeprowadzonych działań zaradczych. Zastępca Burmistrza w okresie do dnia 30 kwietnia 2024 r., wyjaśnił: *Biuro Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego dokonało wizji terenu z którego usunięto barszcz Sosnowskiego przez Trans-Net, w dniu 19.09.2022 r. jak i 15.05.2023 r. Stwierdzono brak barszczu Sosnowskiego na kontrolowanym terenie.*

(akta kontroli str. 12-13, 17, 342-382)

Czynności wizji w terenie miejsca przeprowadzenia działań zaradczych nie zostały udokumentowane, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 334-335)

2.2.10. W Urzędzie po przeprowadzeniu działań zaradczych na działce 322/2 obręb nr 13 Police nie wykonano działań mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów, które zostały zdegradowane, uszkodzone lub zniszczone przez IGO, w stosunku do którego przeprowadzono te działania zaradcze, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 330-333)

2.2.11. W Urzędzie w latach 2020-2024 (do 30 kwietnia) nie podejmowano działań informacyjnych i edukacyjnych mających na celu rozpoznanie stanowisk IGO i ich zwalczanie, co szerzej zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 13, 17, 330-333)

2.2.12. Burmistrz nie współpracował z innymi organami i instytucjami przy przeprowadzaniu działań zaradczych wobec IGO. Burmistrz wyjaśnił: *Jednorazowe zlecenie usunięcia barszczu Sosnowskiego podyktowane było bezpieczeństwem mieszkańców. Działanie takie nie wymagało współpracy z innymi organami a także konieczności podpisywania porozumień.*

(akta kontroli str. 330-333)

²⁷ Przedsiębiorstwo użyteczności publicznej T. S.A.

²⁸ Zarządzenie nr 8/2021 Burmistrza Polic z dnia 4 stycznia 2021 r. w sprawie zasad i trybu udzielania zamówień, których wartość nie przekracza kwoty 130 000 zł. Według § 4 zarządzenia nie stosowało się do zamówień, których wartość szacunkowa nie przekraczała kwoty 10 000 zł.

2.2.13. W sprawie utrudnień związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO Zastępca Burmistrza w okresie do dnia 30 kwietnia 2024 r. wyjaśnił: *Gminy powinny otrzymywać dotację z budżetu państwa na realizację działań określonych w ustawie o gatunkach obcych.*

(akta kontroli str. 13, 17)

2.2.14. Wydatki na prowadzenie działań zaradczych wobec IGO wyniosły 1 920 zł netto/ 2 073,60 zł brutto i zostały poniesione ze środków przeznaczonych na nagłe zdarzenia kryzysowe. Urząd nie ubiegał się o dofinansowanie w NFOŚiGW/ WFOŚiGW²⁹ na przeprowadzenie ww. działań. Burmistrz wyjaśnił: *W związku z małą ilością zgłoszeń (1 zgłoszenie) nie ubiegano się o dofinansowanie z NFOŚiGW i WFOŚiGW.*

(akta kontroli str. 290-304, 330-333)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W latach 2020-2024 (do 29 maja 2024 r.) w gminie Police nie było gminnego programu ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy POŚ organ wykonawczy gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1. II Zastępca Burmistrza wyjaśniła: *Dokument pn. „Program ochrony środowiska” na dzień dzisiejszy nie został opracowany. W pierwszej kolejności z uwagi na walory przyrodnicze gminy zlecono wykonanie waloryzacji jako dokumentu wyjściowego do dalszych prac. Gmina obecnie zabezpiecza środki na ww. program a także kompletuje kadrę do współpracy przy pracach nad dokumentem.*

(akta kontroli str. 10, 16, 327-329)

2. Burmistrz nie przekazał Regionalnemu Dyrektorowi zgłoszenia otrzymanego pismem z 28 lipca 2022 r. o stwierdzeniu na działce 322/2 obręb nr 13 Police obecności barszczu Sosnowskiego tj. IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii, rozprzestrzenionego na szeroką skalę. Nieprzekazanie ww. zgłoszenia stanowiło naruszenie przepisu art. 16 ust. 1 ustawy o IGO. Według art. 16 ust. 2 cyt. ustawy, czynność ta powinna być wykonana w terminie 7 dni od końca kwartału, w którym otrzymano zgłoszenie. W omawianym przypadku termin ten upłynął 7 października 2022 r.

(akta kontroli str. 290-295)

Burmistrz wyjaśnił: *Nie przekazano Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Szczecinie zgłoszenia o obecności IGO w 2022 r. na terenie gminy Police, ponieważ pracownicy Biura Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego, zlecając usunięcie barszczu Sosnowskiego działali na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (art. 7 ust. 1 pkt 14), kierując się bezpieczeństwem mieszkańców.*

(akta kontroli str. 330-333)

3. Działania zaradcze podjęte przez Urząd w 2022 r. celem usunięcia barszczu Sosnowskiego na działce będącej własnością gminy Police (na działce geodezyjnej nr 322/2 obręb nr 13 Police – działka o powierzchni 1,5513 ha), polegające na jednorazowym wykoszeniu i użyciu opartego na glifosacie środka chemicznego były nieskuteczne. Powołany przez NIK biegły w wyniku obserwacji w terenie w dniu

²⁹ Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

20 czerwca 2024 r. stwierdził na ww. działce: (...) występowanie odrostowych rozet liściowych, świadczących o regeneracji roślin wykoszonych, a tym samym, dowodzących ich nieskutecznej eliminacji. Rośliny rosną w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowań i przy wejściu na jedną z posesji, przez co stwarzają realne zagrożenie dla osób nieświadomych ich toksyczności. (...) Stwierdzone okazy rosną w optymalnych warunkach siedliskowych i przy braku podjęcia skutecznych działań zaradczych (trwałego usunięcia) należy spodziewać się odtworzenia roślin, wytworzenia kwiatostanów i rozsiewu nasion, co może prowadzić do odtworzenia usuniętego zgrupowania barszczu w przedmiotowej lokalizacji (...).

(akta kontroli str. 290-307, 342, 344-381)

Zabieg koszenia oraz zastosowanie herbicydu wykonano jednokrotnie, mimo iż zgodnie z opracowaniem „Kompedium Metody Zwalczania Barszczu Kaukaskich” wydanym przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska³⁰ „za jedyną nierekomendowaną metodę zwalczania barszczu kaukaskich uznano ich koszenie w wariantcie z liczbą powtórzeń zabiegów w sezonie wegetacyjnym mniejszą niż 9”. Natomiast w przypadku stosowania herbicydu w opracowaniu tym wskazano, że czynność tą należy powtarzać kilka razy w sezonie wegetacyjnym (zalecane są 3-4 zabiegi w odstępach co 4-6 tygodni) przez kilka lat – do wyczerpania glebowego banku nasion (przeciętnie ok. 7-8 lat).

W związku z powyższym, na podstawie art. 51 ust. 1 ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli, w dniu 2 lipca 2024 r. poinformowano Burmistrza o ustaleniach biegłego, wskazujących na bezpośrednie niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzkiego.

(akta kontroli str. 383-388)

Grzegorz Ufniaż, I Zastępca Burmistrza Polic³¹ od 20 maja 2024 r. wyjaśnił: (...) w dniu 02.07.2024 r. pracownik Straży Miejskiej w Policach nie potwierdził obecności rośliny (...) pod wskazaną lokalizacją, (...) 05.07.2024 r. (...) dokonano ponownej weryfikacji miejsca (...) występowania rośliny (...). Pracownik Straży Miejskiej w Policach nie stwierdził obecności rośliny. W dniu 06.07.2024 r. patrol Straży Miejskiej w Policach ujawnił w okolicy przeszukiwanego terenu prawdopodobnie – barszcz Sosnowskiego, co zostało potwierdzone w terenie w dniu 08.07.2024 r. przez pracownika BBiZK (...). Burmistrz Polic pismem z 09.07.2024 r. (...) zgłosił do RDOŚ obecność w środowisku IGO – barszczu Sosnowskiego (...). Po otrzymaniu informacji od RDOŚ o zarejestrowaniu stwierdzenia obecności IGO w środowisku, Burmistrz Polic podjął działania w celu likwidacji występującego na terenie gminy barszczu Sosnowskiego.

(akta kontroli str. 392-396)

Pismem z 17 lipca 2024 r. I Zastępca Burmistrza Polic zlecił spółce komunalnej³² usunięcie ww. IGO, poprzez koszenie, wykopywanie i użycie środków chemicznych za kwotę 1 460 zł netto/ 1 576,80 zł brutto. W dniu 24 lipca 2024 r. pracownica Biura Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego podczas wizyty w miejscu wykonania prac potwierdziła wykonanie zlecenia. W notatce służbowej wskazała: „Roślina w miejscu, w którym się pojawiła nie stała się dominująca, nie zatrzymała dostępu do światła i wody innym roślinom występującym w pobliżu co widać na załączonych do notatki zdjęciach. Nadal jest duże zagęszczenie różnych gatunków roślin w tym miejscu”.

³⁰ Kompedium Metody Zwalczania Barszczu Kaukaskich” wydanym przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, Warszawa 2022 r. rozdz. 3.1. Metody rekomendowane do stosowania w Polsce; Dalej: Kompedium GDOS.

³¹ Sprawujący funkcję od 20 maja 2024 r.

³² Przedsiębiorstwo użyteczności publicznej T (...)

Ujawnienie przez pracowników Urzędu kolejnych przypadków występowania barszczu Sosnowskiego na ww. działce geodezyjnej potwierdza nieskuteczność dotychczasowych działań zaradczych wobec tego IGO.

(akta kontroli str. 397-401)

4. Burmistrz nie składał Regionalnemu dyrektorowi raportów o przeprowadzonych działaniach zaradczych za rok 2022 i 2023, co stanowiło naruszenie przepisu art. 21 ust. 14 ustawy o IGO, według którego termin przedłożenia ww. dokumentów upływał 31 stycznia za poprzedni rok kalendarzowy, w którym zostały przeprowadzone działania zaradcze.

Burmistrz wyjaśnił: *W związku z brakami kadrowymi nie przekazywano do RDOŚ w Szczecinie raportów o przeprowadzonych działaniach zaradczych.*

(akta kontroli str. 330-333)

5. Pracownicy Urzędu nie dokumentowali czynności wizji w terenie miejsca przeprowadzenia działań zaradczych wobec barszczu Sosnowskiego zlokalizowanego na działce geodezyjnej nr 322/2 obręb nr 13 Police, co było działaniem nierzetelnym.

Burmistrz wyjaśnił: *Pracownicy Biura Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego dokonali, w dniach 19.09.2022 r. i 15.05.2023 r. wizji terenu, z którego firma T.(...) usunęła barszcz Sosnowskiego. Stwierdzono brak barszczu Sosnowskiego na kontrolowanym terenie. Przeprowadzone wizje terenu nie zostały udokumentowane, ponieważ były to wyjazdy w sprawach służbowych w godzinach pracy na terenie gminy Police i pracodawca wyraził zgodę ustną.*

(akta kontroli str. 334-335)

NIK zauważa, iż dokumentowanie czynności monitorowania skuteczności działań zaradczych jest istotne m.in. z punktu widzenia konieczności sporządzenia rocznego raportu o tych działaniach do RDOŚ.

6. W Urzędzie, po przeprowadzeniu działań zaradczych wobec barszczu Sosnowskiego zlokalizowanego na działce nr 322/2 obręb nr 13 Police, nie wykonano prac mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów, które zostały zdegradowane, uszkodzone lub zniszczone przez ww. IGO, mimo obowiązku określonego w art. 21 ust. 15 ustawy o IGO.

Burmistrz wyjaśnił: *Po przeprowadzeniu działań zaradczych w 2022 r., czyli usunięciu stanowiska barszczu Sosnowskiego, Urząd nie przeprowadził działań, mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemu, ponieważ Biuro Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego, zlecając usunięcie stanowiska rośliny, nie stosowało ustawy o IGO. Działało na podstawie ustawy o samorządzie gminnym art. 7 pkt 14.*

(akta kontroli str. 330-333)

7. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie nie prowadzono działań informacyjnych i edukacyjnych dotyczących rozpoznania stanowisk IGO i ich zwalczania, co stanowiło naruszenie art. 4 ust. 3 w związku z art. 3 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody.

Burmistrz wyjaśnił: *W związku z brakami kadrowymi nie wykonywano działań edukacyjnych i informacyjnych, mających na celu rozpoznanie stanowisk IGO i ich zwalczania, określonych w art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.*

(akta kontroli str. 330-333)

OCENA CZĄSTKOWA

W Urzędzie informacje o stanowiskach roślin IGO na terenie gminy Police uzyskano w wyniku waloryzacji przyrodniczej z 2020 r. oraz zgłoszenia od podmiotu zewnętrznego o występowaniu barszczu Sosnowskiego na działce gminnej. Urząd

podjął działania zaradcze wobec tego IGO i wskazywał na monitorowanie ich skuteczności, jednak w trakcie kontroli NIK wykazano ich nieskuteczność. NIK zauważył przy tym, iż na dowód przeprowadzania ww. monitoringu nie sporządzano dokumentacji. Po przeprowadzeniu działań zaradczych nie wykonano ponadto prac mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów, które zostały zdegradowane, uszkodzone lub zniszczone przez IGO, w stosunku do którego przeprowadzono te działania zaradcze, mimo obowiązku określonego w art. 21 ust. 15 ustawy o IGO.

Burmistrz nie przekazał Regionalnemu Dyrektorowi ww. zgłoszenia o obecności barszczu Sosnowskiego oraz raportów o przeprowadzonych działaniach zaradczych za 2022 r. i 2023 r., co było niezgodne z dyspozycją odpowiednio art. 16 ust. 1 i art. 21 ust. 14 ustawy o IGO.

W okresie objętym kontrolą w Urzędzie nie prowadzono ponadto działań informacyjnych i edukacyjnych dotyczących rozpoznania stanowisk IGO i ich zwalczania, mimo obowiązku wynikającego z ustawy o ochronie przyrody.

Burmistrz, wbrew obowiązkowi określonemu w art. 17 ust. 1 ustawy POŚ, nie sporządził programu ochrony środowiska dla gminy Police, mimo iż dokument ten stanowi podstawę zarządzania środowiskiem i jego ochrony we wszelkich możliwych aspektach właściwych dla danej jednostki samorządowej.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Wyznaczenie osób odpowiedzialnych za realizację zadań dotyczących rozpoznania i zwalczania roślin i zwierząt IGO oraz uwzględnienie tego faktu w ich zakresach czynności oraz Regulaminie organizacyjnym Urzędu.
2. Sporządzenie programu ochrony środowiska dla gminy Police oraz jego przedłożenie do uchwalenia Radzie Miejskiej.
3. Przekazywanie Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Szczecinie zgłoszeń o stwierdzeniu obecności IGO oraz raportów o przeprowadzonych działaniach zaradczych.
4. Podjęcie skutecznych działań zaradczych wobec barszczu Sosnowskiego zlokalizowanego na działce nr 322/2 obręb nr 13 Police.
5. Dokumentowanie czynności wizji w terenie podejmowanych w związku z monitorowaniem skuteczności przeprowadzonych działań zaradczych.
6. Przeprowadzanie działań mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów, które zostały zdegradowane, uszkodzone lub zniszczone przez IGO po przeprowadzeniu działań zaradczych.
7. Podejmowanie działań informacyjnych i edukacyjnych mających na celu rozpoznanie stanowisk IGO i ich zwalczanie.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Szczecin, 10 września 2024 r.

Kontroler
Tomasz Cyranka
Główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie
z up.
p.o. Wicedyrektor
Bogusław Wójcik

.....
/podpisano elektronicznie/

.....
/podpisano elektronicznie/